

Tekst: Jer. 7,1-15

Lezen: idem

Zingen: PvN 84 (of Ps. 84,1.3)

Gz.157 (*'s morgens na de wet*)

Gz. 34

Ps. 97,25

Gz.179b (*middagdienst*)

Ps. 63,2

Ik heb van de week flink zitten nadenken hoe ik over dit gedeelte van Jeremia zou moeten preken. Ik bedoel: een preek over dit gedeelte kan gemakkelijk een donderpreek worden. **(1)** Nou hou ik niet van donderpreken. Meestal komen die namelijk niet over. Want wat doe je als je aan het einde van een warme dag terecht komt in een flinke donderbui? Je probeert zo snel mogelijk een plek te vinden waar je kunt schuilen. Om maar buiten het bereik te blijven van de regen en het onweer.

Zo werkt het met preken ook. De meeste donderpreken schieten hun doel voorbij. Omdat we allemaal proberen om zo snel mogelijk ergens een veilig plek je te zoeken.

Aan de andere kant is dit natuurlijk wel een heftig gedeelte. En als je het bij jezelf laat binnenkomen, is het super confronterend. Want het gaat wel heel diep. En dat is een element dat ik toch wel tot zijn recht wil laten komen. En dan blijf ik toch even bij het voorbeeld van een donderbui. Maar dan vanuit een iets andere insteek.

Er is namelijk een donderbui op komst, waar we allemaal mee te maken krijgen. Op de jongste dag. Als het oordeel van God over de wereld losbarst. Erger dan het ergste onweer dat je ooit meegemaakt hebt. En dan is dus inderdaad de grote vraag: waar vind je op dat moment

een veilige plek om buiten het bereik van het oordeel te blijven? Om ervoor te zorgen dat het niet je ondergang wordt?

Hoe vind je een veilige plek? Hoe word je gered? **(2)** Wat moet je daarvoor doen? Denk daar eens over na. Stel je voor, je hebt een goed gesprek met vriend of met een buurman of een collega. Je vertelt over je geloof en waarom dat voor jou belangrijk is. En je merkt dat het binnenkomt bij die ander. Dat kan. En hopelijk maak je zulke dingen mee. En stel nou, dat die ander zo onder de indruk is, dat hij zegt: “Wat me nou vertelt, is zo geweldig en zo groot – ik wil daar ook in meedoen. Ik wil ook gered worden. Vertel me: wat moet daarvoor doen?”

Best een heftige vraag. Toch? Denk daar eens over na. **(3)** Geef ik even tijd voor. Wat zou je antwoord zijn? “Vertel me: wat moet ik doen?” Wat zou je antwoord zijn? ...

Hou het antwoord voor jezelf even in gedachten. Straks kom ik erop terug.

In dit gedeelte gaat het over de vraag hoe je gered worden van een grote dreiging die je boven het hoofd hangt. De mensen in de tijd van Jeremia hebben daar volop mee te maken. **(4)** Want Israël wordt bedreigd. In het grote spel van de internationale politiek dreigt Israël plat gedrukt te worden tussen Egypte aan de ene kant en de opkomende macht van Babel aan de andere kant.

De tijd dat Israël zelf nog iets in de melk te brokkelen had, is voorbij. Voorgoed. Dat was vooral de tijd van koning David en koning Salomo. Toen was Israël één van de grote spelers. Maar dat is nu verleden tijd. En bovendien: alle grote machten in het Midden-Oosten willen graag de macht hebben over het land Kanaän. **(5)** Als je de kaart erbij pakt, zie je dat meteen: Israël ligt centraal. Van daaruit kun je een groot gebied beheersen. Israël is dan ook verschillende keren het slagveld geweest van de grote volken in die tijd: eerst Egypte en Assyrië, later Egypte en Babel.

Dat speelt volop in de tijd van Jeremia. Israël is min of meer een vazalstaat van Egypte.

Ondertussen wordt de dreiging vanuit Babel steeds groter. En stel dat de legers van Babel hun kant op komen? Wat dan? Als het oordeel van God komt, wat dan? Want het komt. Vorige week is dat aan de orde geweest, vanuit hoofdstuk 1. De legers van Babel zullen komen...

Alleen, de mensen in Jeruzalem maken zich daar absoluut niet druk om. Oké, de internationale politiek is dreigend genoeg, en daaroverheen komen ook nog eens de woorden van Jeremia, dat die dreiging een diepe lading heeft: het zijn de donkere wolken van Gods oordeel die zich samenvakken boven Israël. Toch maken de meeste mensen in Jeruzalem zich niet echt zorgen.

Voordat ik nou verder ga: (6) dat vind ik toch wel een heel treffend punt. Je herkent het namelijk ook in onze tijd. De jongste dag komt steeds dichterbij. De bijbel is daar heel duidelijk in. Het oordeel komt. En als je om je heen kijkt, dan zijn er allerlei signalen, waaraan je dat kunt zien. En daarmee bedoel ik dan: je kunt zien dat onze wereld steeds dichterbij de rand van de afgrond komt. Een wereld, waarin zo verschrikkelijk veel aan de hand is en waar zoveel dingen kapot gaan: onrecht en geweld, hongersnood en armoede – de wereld gaat eraan kapot. Jezus noemt dat ook op die manier, in Mat. 24: als signalen waaraan je kunt zien dat onze wereld het niet vol zal houden. En het ook niet vol *kan* houden – omdat het een wereld is, waarin God heel vaak opzij geschoven wordt.

Maar nou het gekke: ondanks alles blijven we optimistisch. We blijven geloven in een wereld, waarin het uiteindelijk toch wel goed zal komen. We hebben de neiging om de verkeerde en de slechte dingen te bekijken als tijdelijke problemen, die wel voorbij gaan en die met elkaar wel op kunnen lossen. Uiteindelijk zal het wel goed komen. Als we ons maar met elkaar inzetten, zal het wel lukken om een einde te maken aan de hongersnood en de armoede en de oorlogen.

Alleen, als dat denk, heb je nog niet begrepen wat er echt aan de hand is. En dat onze wereld door en door verrot is. Want al die ellende, dat is geen tijdelijk verschijnsel: het heeft

te maken met de diepste laag van wie wij, als mensen, zijn en hoe wij in elkaar zitten, en dus hoe onze wereld in elkaar zit. Het zijn de symptomen van een wereld die steeds meer kapot gaat aan de macht van de zonde. Signalen in een wereld die op weg is naar het oordeel. Om het te zeggen met een bijbelse uitdrukking: het zijn de tekenen van de tijd. (7)

Nou kunnen mensen allerlei redenen hebben, om dat opzij te schuiven. Om het maar niet op die manier te zien. In de tijd van Jeremia hebben de mensen in Jeruzalem ook hun redenering daarbij. Als Jeremia vertelt over het oordeel van God, geloven ze hem niet. En dat heeft er natuurlijk vooral mee te maken dat ze hem niet *willen* geloven. Want als je moet leven met het gevoel dat er een oordeel aankomt, dat is natuurlijk niet echt lekker. En voor zichzelf hebben ze daar ook een verhaal bij bedacht: de woorden van Jeremia kunnen niet waar zijn, want hier, in Jeruzalem, staat de tempel van de HEER. Hier woont God! En hij zal nooit toelaten dat Jeruzalem ingenomen wordt en dat de tempel verwoest wordt.

De heftigheid waarmee het gezegd wordt, kun je gewoon horen. In vers 4. Want het wordt drie keer achter elkaar gezegd: “Dit is de tempel van de HEER! De tempel van de HEER! De tempel van de HEER!” Met andere woorden: “Jeremia, je bent niet goed wijs! Waar heb je het over?!” (8)

Die heftigheid zegt trouwens ook iets. Het zegt iets over de mensen in Jeruzalem en de heftigheid waarmee ze de boodschap van Jeremia afwijzen. Inderdaad: ze *willen* er niet naar luisteren. Dat is een houding die mensen heel vaak hebben. En misschien herken je het ook wel bij jezelf: als je emotioneel en heftig wordt, dan kan dat betekenen dat je iets af wilt schermen. Het kan betekenen dat je geen argumenten hebt, maar je wilt je wel onbereikbaar maken. En dat kan ook te maken hebben met dingen in de bijbel: omdat de Heer dan te dichtbij komt. Als je dat merkt bij jezelf, die heftigheid of dat verzet, laat het dan voor jezelf een signaal zijn: wat maakt nou dat ik zo emotioneel reageer? Ben ik misschien bezig om de Heer op een afstand te houden?

Dat kun je op verschillende manieren doen: de Heer op een afstand houden. En het gekke is: soms kan het nog vroom klinken ook. Bij de mensen in Jeruzalem wel, in elk geval. **(9)** Want ze hebben de mond vol over de tempel. En over God die hen niet in de steek zal laten. En het is ook echt niet zo, dat ze God vergeten zijn: want ze komen regelmatig in de tempel: om offers te brengen en voor andere verplichtingen.

Goed, natuurlijk hebben ze ook hun fouten. Dat is iets wat de meeste mensen best wel willen toegeven. Maar op heel veel manieren en op heel veel momenten doen ze gewoon wat er in de wet voorgeschreven wordt. En ze hebben echt niet de bedoeling om God opzij te schuiven. Eigenlijk, als je kijkt naar hoe ze bezig zijn: met God, met de tempel, met de offers en met andere dingen – dan bestaat het toch niet God hen zou laten zitten?

Dat is een manier van denken, die je heel vaak tegenkomt. Bij allerlei mensen, in allerlei groepen en in allerlei kerken. Het is een manier van denken, waarbij het contact met de Heer één letter teveel krijgt. Het contact met de HEER wordt een contract met de HEER. En die ene letter is een groot verschil. **(10)** Levensgroot. Want wat de HEER wil, dat is een band van liefde: op elkaar betrokken zijn, alles met elkaar delen, dingen samen doen. Bij elkaar horen. Wat mensen er vaak van maken is een systeem van regels en verplichtingen. Met het idee: als ik me houd aan de regels, dan is God verplicht (min of meer) om ook iets voor mij te doen: vergeving, eeuwig leven, redding op de dag van het oordeel.

Het is een manier van denken die funest is voor je geloof. *En* voor je relatie met God. En toch kom je het elke keer weer tegen. Niet alleen in de tijd van Jeremia. Als je doorbladert naar het NT, kom je precies hetzelfde tegen bij de Farizeeën. Het idee dat het belangrijk is om jezelf bij God waar te maken, door je te houden aan allerlei regels, uit de bijbel of uit de traditie. En je kunt die lijn ook zo doortrekken naar vandaag toe. Op allerlei manieren.

Ik kom even terug bij de vraag aan het begin van de preek: hoe kan ik gered worden?

Hopelijk weet iedereen nog welk antwoord je bedacht hebt. Ik ga het niet allemaal navragen, maar negen van de tien keer heeft het antwoord te maken met dingen die mensen moeten gaan *doen*. **(11)** Mensen van buiten de kerk krijgen dan bijvoorbeeld te horen dat ze op zondag naar de kerk moeten gaan, dat ze in de bijbel moeten gaan lezen, dat ze regelmatig moeten bidden vooral op een aantal vaste momenten, misschien dat ze catechisatie moeten gaan volgen en gedoopt moeten worden; dat ze niet meer moeten vloeken; en misschien nog een heleboel meer. Je kunt er een hele lijst van maken.

Vergeet het. Alsjeblieft. Zo snel mogelijk. Dat is niet de weg om gered te worden. Als puntje bij paaltje komt, zijn dat alleen maar uiterlijke dingen: een doop, een christelijke opvoeding, lid zijn van een kerk, bidden bij een maaltijd... Het zijn alleen maar uiterlijke dingen.

Ik zeg niet dat die uiterlijke dingen *onbelangrijk* zijn; begrijp me goed. Maar het *begint* aan de *binnenkant*: hoe sta je in je *hart* tegenover de HEER? Hoe denk je over hem? Wat vind je van hem? Is hij het meest geweldige dat je kunt bedenken? Is het evangelie van Jezus het beste wat je in je leven overkomen is? Is God het allerlaatste wat je in je leven kwijt zou willen raken? Met zulke vragen kom je bij de binnenkant. Voor jezelf. En ook in contacten met andere mensen.

Hoe je gered kunt worden... Die vraag wordt een keer letterlijk zo aan Paulus gesteld. Door de bewaker van de gevangenis in Filippi. Je kunt het lezen in Hand. 16. Die man is diep onder de indruk van alles wat er gebeurt. Een God die het zó duidelijk opneemt voor zijn volgelingen, dat moet wel een grote en machtige God zijn. En dus is hij bang voor de gevolgen. Bang voor het oordeel. Want hij staat aan de andere kant. En in zijn wanhoop vraagt hij aan Paulus: “Wat moet ik doen om gered te worden?”

Paulus geef een geweldig antwoord. Wie weet dat? Wie weet wat Paulus zegt? (...) Hij begint niet met allerlei regels en voorschriften: naar de kerk gaan en bijbelboeken uit je hoofd

leren en de catechismus bestuderen. **(12)** Nee, hij zegt maar één ding: “Geloof in de Heer Jezus, en u zult gered worden, u en uw huisgenoten.” Geloven. Dat is het. Het enige. En in de taal van de bijbel betekent dat niet ‘geloven dat hij bestaat’, maar op hem vertrouwen, en jezelf aan hem toevertrouwen. Dat is het antwoord van Paulus: Je moet jezelf weggeven: je leven, je zekerheid, je toekomst – uit handen geven. Aan Jezus geven. Zodat hij er iets goeds mee kan doen. Zodat hij van jouw leven iets moois kan maken.

Daar draait hem in het contact met God. Daar draait het om in de bijbel. **(13)** Leven hebben, een toekomst hebben, gered worden – dat kan maar op één manier: als je iets hebt met God, met Jezus.

Daarom is het zo belangrijk om niet te blijven steken bij uiterlijke dingen. Bij allerlei regels van mensen, of tradities vanuit het verleden, en zelfs niet bij de 10 geboden. De ellende is namelijk, dat er dan allerlei dingen mis gaan.

In de tijd van Jeremia is dat duidelijk te zien. Mensen geven hoog op van de tempel en van hun eigen inzet voor de HEER, maar ondertussen gaan er allerlei dingen verkeerd. Mensen die elkaar links laten liggen, die elkaar onrechtvaardig behandelen, elkaar wegdrukken of elkaar het leven onmogelijk maken. **(14)**

Het klinkt misschien raar, maar als je het contact met de Heer verandert in een contract met de Heer, dan krijg je dat. Dan is namelijk niet je *hele* leven voor de Heer. En je kunt dus ook gemakkelijk een tweedeling maken: een deel voor de HEER en een deel voor jezelf. En als je dan voor het ene deel het contract met de HEER nakomt, dan kun je dus de rest invullen voor jezelf. Op de manier zoals jij dat wilt. En zo kun je dus allerlei dingen buiten je relatie met God houden: je geld, je relatie, je werk, de manier waarop je omgaat met mensen om je heen... En ondertussen denk je dat je safe zit. **(15)**

Maar het werkt niet! Dat is ook wat Jeremia tegen de mensen in Jeruzalem zegt, in vers

4: zoals de mensen in Jeruzalem denken en praten, dat zijn 'bedrieglijke' woorden. Hij bedoel: jullie houden jezelf voor de gek.

Gered worden van het oordeel. Dat kan. Het oordeel komt. Dat staat vast. Vroeger en nu. Maar het maakt een groot verschil of je in die maalstroom wordt meegesleurd of dat je er veilig doorheen komt. Voor de mensen in de tijd van Jeremia was het een groot verschil of ze weggevoerd zouden worden naar Babel (met alle ellende daarvan) of dat ze zouden mogen blijven wonen in hun eigen land en in hun eigen omgeving.

Vandaar dat het zo belangrijk is om eerlijk te kijken naar jezelf en je leven met de HEER. Want op de jongste dag zijn de gevolgen nog veel groter. De ene kant op *en* de andere kant op. Want hoe dan ook, er is maar één manier om gered te worden: als je jezelf en alles in je leven toevertrouwd hebt aan Jezus. **(16)**

Nou hoop ik één ding: dat deze preek inderdaad niet overgekomen is als een donderpreek. Maar tegelijk hoop ik dat de boodschap bij iedereen wel heel diep binnengekomen. Tot op de bodem van je hart. Om te voorkomen dat het echt gedonder wordt. Want de dreiging van het oordeel is wel heel echt. En wat is het dan geweldig dat er een boodschap van redding is, die daarbovenuit gaat!

Amen.